

Täysistunto

Torstai 5.11.2015 klo 16.01—18.33

7. Lakialoite laiksi puoluelain 9 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 27/2015 vp Olli-Poika Parviainen vihr

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.26 Olli-Poika Parviainen vihr (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiistaina lähetekeskustelussa oli hallituksen esitys puoluelain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä otetaan mielestäni askelia oikeaan suuntaan. Erityisesti esitetyt muutokset puoluetukeen edustavat periaatteellista pyrkimystä parantaa myös eduskunnan ulkopuolisten ja kokonaan uusien puolueiden toimintaedellytyksiä. Lain yksityiskohdat kaipaavat kuitenkin aika paljon hiomista, ja siksi olen laatinut tämän rinnakkaisen lakialoitteen.

Käytännön parannukset eduskunnan ulkopuolisten puolueiden toimintaan uhkaavat hallituksen esityksessä jäädä vähäisiksi. Puoluetuen ehdoksi esitettäisiin korkeaa, 2 prosentin äänikynnystä. Puolueiden on keskimäärin helpompi saada tällä äänimäärällä jopa kansanedustaja eduskuntaan ja sitä kautta oikeus puoluetukeen kuin uuden säännön avulla puoluetukea. Esimerkiksi perussuomalaiset ja vihreät ovat aikanaan saaneet eri vaaleissa kansanedustajia 1 ja 1,5 prosentin ääniosuuksilla.

Aloitteessani esitänkin äänimäärärajan laskettavaksi 0,5 prosenttiin äänistä. Se vastaisi laskennallisesti yhtä kansanedustajapaikkaa eduskuntavaaleissa. Vaalitapamme vuoksi tuokaan äänimäärä ei aina tai edes yleensä riitä edustajapaikan saamiseen. Raja voisi toki olla pienempikin. 0,5 prosentin raja olisi kuitenkin teknisesti helppo toteuttaa nopeasti, ja se olisi helppoa perustella. Todettakoon silti vertailun vuoksi: iso joukko viime vaaleissa valittuja edustajia kannatti äänikynnyksen laskemista paljon reippaammin, jopa vain 5 000 ääneen. Tällaisia edustajia löytyy sekä hallituksesta että oppositiosta, viidestä eri puolueesta.

Arvoisa puhemies! Tukijärjestelmämme rakennettiin liki 50 vuotta sitten. Valmistelijat ehdottivat jo silloin, että puoluetuki sidottaisiin nimenomaan äänimääriin. Tuolloinen hallitus oli kuitenkin eri mieltä. Se katsoi, ettei ole ylipäättäen syytä tukea sellaisia hyvin pieniä puolueita, joiden vaikutus valtiolliseen elämään jäisi puuttuvan kannatuksen vuoksi vähäiseksi. Näin siis hallitus silloin 50 vuotta sitten. Nykymaailmassa kansalaisilla on kuitenkin saatavissa huomattavasti tietoa eri puolueiden kannatuksesta ja kyvystä vaikuttaa. Meidän ei tarvitse pelätä, että kovin moni äänestäjä aivan vahingossa äänestäisi puoluetta, jonka toiminta ei kanavoidu poliittiseksi vaikuttamiseksi. Enemminkin on syytä pelätä päinvastaista: Kun jonkin puolueen resurssit näyttäivät pieniltä eikä se saa edes puoluetu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2015 vp

kea, sen ei uskota kovin helpolla pääsevän eduskuntaankaan. Moni kansalainen ei sitten uskalla äänestää arvojaan ja näkemyksiään lähimmin vastaavaa puoluetta.

Alun perin puoluetuen rajaamisella vain eduskuntapuolueille lienee haluttu yleisemmin estää puoluekentän liiallista sirpaloitumista. On ajateltu, että päätöksenteko voi jopa halvaantua, jos puoluekenttä jakautuu kymmeniin riitaisiin puolueisiin, joilta puuttuu kyky tehdä yhteistyötä ja kompromisseja. Liialliseen sirpaloitumiseen vaikuttanevat kuitenkin muutkin tekijät. Esimerkiksi Britanniassa on hyvin matalat puoluetuet. Silti maahan on syntynyt kymmeniä eri kommunistisia puolueita, ja löytyypä maasta sellaisiakin esimerkkejä kuin Fancy Dress Party, Church of the Militant Elvis Party ja Citizens for Undead Rights and Equality. Eli edelleen: myös vakiintunut, melko suurista puolueista koostuva puoluekenttä voi myös ajautua tilaan, jossa päätöksenteko halvaantuu. Esimerkkejä ei Suomestakaan tarvitse kaukaa historiasta todellakaan hakea. Nämä tekijät eivät siis määritä yksinään sitä, pirstaloituuko eduskunnan päätöksenteko. Puolueiden koon sijaan meidän päätöksentekijöiden kannattaakin pitää huolta poliittisesta kulttuurista yleisemmin, ratkaisuhakuisuudesta ja keskustelukyvystä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on toinenkin ongelma, nimittäin tuen määrä. Monissa maissa puoluetuessa on pohjaosa, joka jaetaan kaikille puolueille ja joka takaa tasa-arvoisia mahdollisuuksia puolue toimintaan. Lisäksi maksetaan suhteellinen osuus, joka palkitsee vaalimenestystä. Tällaisella mallilla voidaan tukea mahdollisuuksien tasa-arvoa puolueiden välillä. Hallituksen esitys edustaa vastakkaista jakotapaa. Eduskunnan ulkopuolisten puolueiden tuki on suhteellisestikin pienempi kuin eduskuntapuolueiden. Periaatteessa 2 prosenttia äänistä vastaa laskennallisesti jopa neljää kansanedustajaa. Eduskunnan ulkopuolinen puolue saisi kuitenkin tämän äänimäärän ylittämällä vain kolmasosan siitä tuesta, jonka eduskuntapuolue saa yhdellä kansanedustajalla. Epäsuhta on yli kymmenkertainen.

Arvoisa puhemies! Reilumpi puoluetuki edellyttäisikin, että puolueet tinkisivät hyvin pienestä osasta nykyistä tukipottiaan, mutta ei tarvitse enempää tinkiä. Uudet tulokkaat voivat kuitenkin saada paljon aikaan tällä pienellä summalla. Kilpailu ruokkisi vireää poliittista toimintaa ylipäätään ja haastaisi terveellä tavalla myös vakiintuneita puolueita. Uskon, että me vakiintuneiden puolueiden edustajat myös kestäisimme tämän haasteen ja voimme sen avulla vahvistua.

Arvoisa puhemies! Voinko jatkaa hieman yli 5 minuutin aikarajan? Kiitos. — Viime kädessä koko yhteiskunnan pärjääminen riippuu sen uudistumiskyvystä, jota mahdollisimman monipuolinen ja tarvittaessa myös uudistuva puoluekenttä osaltaan tukee. Nykyisistä eduskuntapuolueista tuoreimmat ovat kristillisdemokraatit 70-luvulta, perussuomalaisten edeltäjä SMP 60-luvun lopulta ja vihreät 80-luvulta. Maailma on muuttunut 60-luvun jälkeen aika paljon ja esimerkiksi uusia, merkittäviä järjestöjä, yrityksiä, tutkimuslaitoksia, monia muita on tullut ja mennyt. Joten, arvoisa puhemies ja hyvä eduskunta, miksi puoluekenttä olisi kovin erilainen? Miksi puoluekentässä olisi toisin?

Toivon, että valiokuntakäsittelyssä olisi viisautta hakea tasavertaisempia osallistumismahdollisuuksia puolueille. Taloudellinen taakka nykyisille eduskuntapuolueille on olematon, mutta mahdollisuus demokratian lisäämiseen ja kansalaiskeskustelun ylläpitämiseen on olennainen. Hallituksen ehdottama suunta on oikea, mutta tarvitaan reippaampia askeleita. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2015 vp

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.